СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ
OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION
ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 209. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 8-го вересня 1936. — VOL. XLIV. No. 209. Jersey City, N. J., Tuesday, September 8, 1936. THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ ЗАКЛИКАЄ ДО КООПЕРАЦІЇ ПРОТИ ПОСУХИ

СПРІНҐФІЛД (Ілиной). — По закінченню своеї конференції з ґубернаторами стейтів, діткнених посухою, у Де Мойн, Айова, президент Рузвелт виголосив до великих зборів промову, в котрій закликав громадянство до кооперації з урядами в поборюванню посухи.

Президент вибрався по тій конференції в дальшу туру по навіщених посухою околицях, заїжджаючи теж до стейтів Ілинойс та Індіяна.

У місті Ганибел, у стейті Мізурі, президент узяв участь у посвяченню моста ім. Марка Твейна. В своїй промові при тій нагоді президент величав великого письменника, що увіковічнив велику ріку Місісіпі, та великий поступ, що населення околиці зробило від часів Марка Твейна.

У Спрінґфілді його витав стейтовий уряд Ілинойсу та велика юрба людей. У своїй промові до 20,000 осіб президент заявив, що кредит Злучених Держав іще ніколи не стояв так високо, як тепер.

ЛАНДОН ВЕДЕ КАМПАНІЮ ПО ФАРМАХ.

ТОПІКА (Канзас). — Ґубернатор Ландон, кандидат Републиканської Партії на уряд президента Злучених Держав, попрощався в Де Мойн з президентом Рузвелтом, своїм протикандидатом, та вернувся до Канзасу, задержуючися по дорозі на фармах і розмовляючи з фармерами, їх жінками й дітьми. Ґубернатор уживає цього способу розмови з людьми як виборчого засобу, який йому все дає добрі політичні висліди.

ЖІНКИ В ЛЕТНИЦТВІ.

ЛОС АНДЖЕЛЕС (Каліфорнія). — Дві летунки, пані Луїза Тейден та пані Бленч Нойс, перелетіли з летовища Флойда Бенета в Ню Йорку до цього міста за рекордовий час 14 годин 54 минути і 49 секунд. За цей лет вони дістали велику грошеву нагороду, а саме $4,500 за побіду в краєвих летничих перегонах і $2,500 за найскорший лет жінки.

Це саме летовище Флойда Бенета в Ню Йорку виглядало в суботу прилету анґлійської летунки, пані Берил Маркгем, що вилетіла в пятницю сама в дорогу понад Атлянтик з військового летовища в Абинґдоні, в Анґлії.

ЗБИРАЮТЬ МІЛІОНОВІ ФОНДИ НА ВИБОРИ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатський комітет, що розсліджує видатки партій на вибори, переконався, що в стейті Мішиґен зібрано на виборчі видатки цього року величезну суму 3 міліони долярів.

Комітет каже, що великі багачі видно хочуть мати на ці вибори рішальний вплив.

КЛИЧУТЬ ПОСАДНИКА НА СЛІДСТВО.

НЮ ЙОРК. — На переслухання перед великою лавою присяжних суддів, що під проводом повітового судді Френклина Тейлора розсліджує, чому дільниця Ню Йорку Бруклин така брудна, візвано між іншими свідками посадника міста, Ля Ґвардію.

ПОКАЗУЮТЬ РУХОМІ ФОТОҐРАФІЇ СОНЦЯ.

КЕЙМБРИДЖ (Месечусетс). — На зборах Американського Астрономічного Товариства показувано зібраним фільмові знимки з сонця.

Рухомі фотоґрафії давали деяке поняття про величезну горяч на сонці та величину огненних вибухів на сонці. На сонці встають язики вогню, що мають 1,000 миль довжини і 200 миль у промірі та викидають із себе огненні кулі, що вилітають зо скорістю 80 миль на секунку й досягають висоти 100,000 миль.

ВИКОНАНО КАРУ СМЕРТИ.

РОЛІ (Корт Каролайна). — У місцевій стейтовій вязниці виконано присуд смерти на двох засудженцях: білім Кардені та мурині Алстоні. Перший з них був засуджений за вбивство своєї нареченої, а мурин за вбивство своєї жінки.

Кару виконано при помочі елетричного крісла. Це остання екзекуція при помочі електричного крісла в стейті, бо на основі ухвали леґіслятури стейту в 1935-тім році набудуче засуджених на смерть будуть тратити, удушуючи їх ґазом.

УБИВСТВО З ПІМСТИ.

НЮ ЙОРК. — В автоматі на Бродвею й 104-тій вулиці один гість покалічив іншого гостя бритвою, а коли цей стратив притомність, підрізав йому горло. Потім став утікати, але один з гостей ресторану вдарив його кріслом по голові й звалив непритомного на землю.

Як поліція приїхала на місце випадку, покалічений бритвою уже був неживий. Арештований і обвинувачений за вбивство заявив, що він убив свого товариша за те, що його жінка зраджувала його з ним. Притім признався, що він самий просив свого товариша слідкувати за жінкою, котру він підозрівав за зраду. Товариш, замісць розсліджувати, чи жінка зраджує, став до неї залицятися.

ПОВІТРЯНА КАТАСТРОФА.

На півострові Кенай, Аляска, розбився літак Стіва Милса. Пільот і 5 його пасажирів згинули на місці.

БУВШИЙ НАЧАЛЬНИК ВЯЗНИЦІ ПЕРЕД СУДОМ.

У Тешині перед окружним судом зачався процес за надужиття проти бувшого начальника вязниці. К. Белтовського та бувшого підкомісаря вязничної сторожі Л. Фортуни. Акт обвинувачення (200 сторін машинового письма) каже, що обвинувачені разом з заступником начальника вязниці Валицею спроневірили в р.р. 1933—1935. більші суми на шкоду державної каси. Обвинувачені не почуваються до вини. Вони кажуть, що згадані суми гроша вважали позичкою.

СТАРЕЧІ ПЕНСІЇ В КВЕБЕКУ.

У провінції Квебек не було досі старечих пенсій, хоч такий закон уже давніше ухвалено. Уряд премієра Ґодбу, мабуть з огляду на недалекі провінціональні вибори, рішив негайно ввести в життя цей закон і з кінцем серпня 30,000 старців дістануть першу виплату. На основі закону річна рента на особу виносить $365.

ЯК КУРЯТЬ КАНАДІЙЦІ.

Статистичне бюро подає, що в перших шістьох місяцях викурено в Канаді 2,472,-517,030 папіросок. За той сам час у 1935 році консумція папіросок майже подвоїлася. Це мабуть тому, що в поганий наліг куреня попадає щораз більше жінок і дівчат. Консумція цигар зменшилася з 53,585,533 в перших шістьох місяцях 1935 року на 51,754,-777 в тім самім часі 1936 року. Не зле списалися жувачі тютюну. В 1935 щоці вони сконсумували 372,715 фунтів жвачки, в 1936 році — 380,890 фунтів.

РЕЄСТРАЦІЯ БЕЗРОБІТНИХ У КАНАДІ.

Незабаром з наказу домінії переведуть спис безробітних у цілій домінії, щоб завести одностайну систему видачі допомоги у всіх провінціях. Скоро переведуть спис, буде відомо, скільки безробітних знаходиться в поодиноких місцевостях і провінціях, скільки родин на публичній допомозі, скільки безробітних здібних до праці і яке число фізично нездібних до праці. Надто мають перевести клясифікацію безробітних мас щодо віку, фаху й пола. Міродайні чинники зясують собі в той спосіб цілість тої проблеми, що дасть їм змогу поробити певні зміни в розділі допомоги. Поділ безробітних щодо віку дасть змогу дістати працю безробітній молоді.

КАНАДІЙСЬКІ ФАРМЕРИ ДІСТАЮТЬ ПО $1.30 ЗА ПШЕНИЦЮ.

З полудневої Алберти (Канада) масово везуть троками пшеницю до Злучених Держав. Канадійська пшениця багата в протеїну й американські елеватори платять доставцям по $1.30 за бушель.

САСКАЧЕВАНСЬКІ ФАРМЕРИ ГРОЗЯТЬ ЗБІЖЕВИМ СТРАЙКОМ.

В Саскатуні відбулася конвенція саскачеванської секції Злучених Фармерів Канади. Цікава вона тим, що делегати заявилися за знесення доміняльної пшеничної ради і за встановлення мінімальної ціни у висоті $1.12 за бушель. Вразі якби домінія відкинула ці домагання, орґанізація Злучених Фармерів зарядить збіжевий страйк, себто візве фармерів, щоб не продавали пшениці.

В іншій резолюції заявилися за одностайну програму мораторії (дет аджостмент) для фармерів, що дають запоруку в майні, як і для тих, що її не мають. Конвенція заявилася проти іміґрації.

СКІЛЬКИ Є ПОЛІЦАЇВ У ПОЛЬЩІ.

На основі останніх обчислень, у Польщі є 247 повітових і міських команд державної поліції, 184 комісаріяти та 2,869 постерунків-станиць. Особовий склад державної поліції такий: Офіцири й рядовики загалом 31,362 особи (в тому офіцирів 845, рядовиків (постерункові до старших пшодовніків включно) 27,715 осіб та рядовиків слідчої служби 2,802 особи. Поліційних урядовців є 301, а нижчої служби 674 особи. В головній команді державної поліції працює 66 офіцирів, 63 урядовці, 57 осіб нижчої служби; крім того головній команді підлягає 700 рядовиків.

668,000 ОСІБ У ПОЛЬЩІ ЗАСУДЖЕНИХ В ОДНОМУ РОЦІ.

Зі статистичних даних варшавського міністерства справедливости видно, що 1934 р. суди засудили в Польщі в карних справах 668,317 осіб! Отже в Польщі що 45-тий громадянин проступник-злочинець! З цього числа 20,963 це нелітні, 538,086 мужчини, а 109,268 жінки. 200 тисяч осіб було караних за крадіж.

ПІС РИВЕР ХОЧЕ СТВОРИТИ ОКРЕМУ ПРОВИНЦІЮ.

Мешканці Піс Риверу нарікають, що їх інтереси занедбані провінціональним урядом, хоч вони платять податки, як і інші. Висунено плян, щоб відокремитися від Алберти й мати свою власну провінцію.

ПОРОСЯ З ТРЬОМА ВУХАМИ.

В Ольшові, пов. Кемпно, в дворі Дашкевичів прийшло на світ порося з трьома вухами. Два вуха є в нормальних місцях, а третє на крижах.

ОСЕЛ НЕ Є „ОСЛОМ".

Втерлася думка, що найдурніше звіря, це осел. Тимчасом досліди психольоґічного інституту в Палермі виказали, що ця загально втерта думка про глупоту осла не є правдива. Виявилося, що він більше понятливий, ніж кінь. Найрозумніше домашне звіря це пес, опісля кіт, на третім місці йде осел. Найдурніше в домашнім господарстві сотворіння, як виказали досліди, це курка.

СКАРБУ НЕ ЗНАЙШЛИ.

Вітрильний корабель „Констелейшен" повернувся до нюйорського порту з невдалої виправи на добуття з моря скарбів, що знаходяться у кораблі „Меріда", що затонув коло коси Гетерас 12-го травня 1911-го року.

Виправа не повелася через бурю. Через неї залозі з 22 моряків не вдалося навіть подибати місця, де „Меріда" затонув.

НЕМА ПАШІ ДЛЯ 500,000 ШТУК ХУДОБИ В АЛБЕРТІ.

Провінціональний міністер Какрофт переговорює з доміняльним урядом у справі доразової помочі продуцентам рогатої худоби в Алберті, що внаслідок посухи опинилася без паші. Оцінюють, що треба буде щось зробити з 500,-000 штук худоби в дистриктах, навіщених посухою. Доміняльний уряд заявився проти масового вирізання худоби. Домінія прийде з допомогою в якійсь іншій формі; або закуплять пашу, або перевезуть худобу в інші місця, або зроблять одно й друге.

ДВА РОКИ ЗА ОЛЕНЯ.

Михайло Повканич і Станко Соляк, селяни, застрілили в Бистрім (коло Перечина, Закарпаття) молодого оленя вартости 2,200 кч. Краєвий суд в Ужгороді засудив їх за злочин крадіжу і посідання зброї без дозволу. Мих. Повканич дістав 2 роки, а Станко Соляк 1 рік тюрми. Судили їх уже на підставі нового закону ч. 57-1936. про чигунство (рабшіцерство).

ЛЬОКОМОТИВИ БЕЗ МАШИНІСТІВ.

У Японії один молодий інжинір змайстрував льокомотиву, що їде без машиніста, ведена радіовими хвилями. Винаходом японського інжиніра зацікавилося японське міністерство шляхів, а спроби доказали, що згаданий винахід можна використати практично. Незабаром появляться льокомотиви без машиністів на японських залізницях.

УМІВ ЗБЕРЕГТИ ХОЛОДНОКРОВНІСТЬ.

С. Смит в Ессекс, Онт., жиє по нинішній день тільки тому, що його батько не втратив холоднокровности у критичнім моменті. Обидва приготовляли молотілку, якої пас вхопив хлопця й почав його тягнути. Бачучи це, батько відразу спинив машину, прибіг до тяжко раненого, одною рукою затамував кров з шиї, другою з рамени і в тій позиції діждався лікаря. Якби не розвага й наглий ратунок батька, хлопець був би вмер від упливу крови.

КАНАДА ОРҐАНІЗУЄ ЛЕТУНСЬКУ ПОШТУ ВІД МОРЯ ДО МОРЯ.

Доміняльний уряд видасть цього року міліон долярів на працю, звязану з орґанізуванням повітряної трансканадійської пошти і пасажирської летунської комунікації. Урухомлення лінії вимагає приготування летунських пристаней, сиґналів і летовищ. Переважатимуть нічні лети.

ПРОВАЛ МІЖ ПОЛЬСЬКИМ ІНТЕЛІҐЕНТОМ І СЕЛЯНИНОМ

ВАРШАВА. — У польському часописі „Час" обговорює відомий польський публіцист Прушинський одно дуже важне для поляків питання, а саме, розбіжність між польським інтелеґентом і селянином. Він із жалем признає, що польська інтеліґенція, яка у переважній більшості є нащадками не селян, але грубшої або дрібнішої шляхти, цілком не розуміє душі власного селянина й не має для нього належної пошани. „У нас, — пише Прушинський — як і в передвоєнній Росії, хлоп у літературі був чимсь позалюдським. Якимсь дрімучим лицарем національного Гевонту, повним тугости і мацькової мудрости, або теж якимсь диваком, півдиким твором з мізком, що миршаво думав". Більшість польської літератури до нині ідеалізує шляхтича з його безжурним, напів галапасним життям, якого, зчерги, не розуміє польський селянин. Коли взяти під увагу, що стара Росія провалилась у великій мірі тому, що між інтеліґенцією і широкими масами повстав духовий розрив, ці польські клопоти набирають поважного значіння.

ВДОВА ПО ЛЕНІНІ ОДОБРЮЄ МАСАКРУ.

МОСКВА. — Вдова по Леніні, Надежда Крупская, опублікувала отвертого листа, в якому одобрює розстріл 16 большевицьких лідерів. Дослівно каже Крупская таке: „Бандитська шайка Троцького, Зіновієва і Каменєва працювала разом з німецькими фашистами. Тому саме цілий край був уповні обєднаний в домаганню розстріляти їх як псів. Вони хотіли вбити мозок і серце революції, Сталіна. Тому цю обридливу банду треба було розстрілити".

ЗНЕСЕННЯ „ЧОРТІВСЬКОГО ОСТРОВА".

ПАРИЖ. — У французькому парляменті підготовляють закон, яким хотять знести „чортівський острів", положений на водах Полудневої Америки, в Ґіяні, на якому була основана тюрма для найбільших французьких злочинців. Чортівський острів був відомий по цілому світі. На його тлі фільмові компанії накручували багато фільм. Та найбільшого розголосу він набрав кілька літ перед війною, коли на нього вислали за сповидне шпигунство французького офіцира, жидівського походження, Драйфуса. Тюрму на „чортівському острові" основано в 1852 році і від того часу дотепер вислано туди 18,000 злочинців.

РОСІЯ ВИСИЛАЄ ГОСТРУ НОТУ ЯПОНІЇ.

МОСКВА. — Совєтський уряд зложив на руки японського представника в Москві гостру ноту, в якій протестує проти випадків на совєтсько-манчуцькій границі. Совєтська нота приписує японцям неправний перехід границі, вбиття совєтських стійок, як теж перелет японських літаків на совєтську територію. В останніх тижнях таких випадків було кілька і в них втратили життя кілька червоноармійців.

ПЕРЕЛЕТ АМЕРРИКАНЦІВ ЧЕРЕЗ АТЛЯНТИК.

ЛОНДОН. — Американські летуни Геррі Ричмен і Дик Мерил покінчили формально свій перелет з Ню Йорку до Лондону, коли зявилися минулої пятниці на лондонському летовищі „Кройдон Філд". Поправді цей перелет їм не зовсім удався, бо мусіли осісти один раз на англійській території з браку ґазоліни, та з другого боку вони осягнули рекорд скорости, перелітаючи океан у 18 годинах.

НОВИЙ УРЯД У МАДРИДІ.

МАДРИД. — Серед розгару громадянської війни у Мадриді сформувався новий уряд, у якого склад входять ще лівіші елементи, ніж передтим. Крайно ліві елементи в Еспанії давно були незадоволені з попереднього уряду, закидаючи йому повільність і лагідність у здавленню революції. Тепер мають уряд якого хотіли.

РЕВОЛЮЦІОНЕРИ ЗДОБУЛИ ІРУН.

ГЕНДЕЙ (Франція). — Еспанські революційні війська, які від кількох днів завзято атакували пристаневе місто Ірун, остаточно таки його здобули. Боротьба була дуже завзята; боролися за кожну пядь землі. Урядові війська повиганяли з монастиря черців і їх усіх розстріляли. А в селі Піна двох черців війська уряду розпняли на хресті. Здобувши Ірун, революційні війська відразу почали атакувати друге важне портове місто, Сан Себастіян.

ПРОГУЛЬКА КОРОЛЯ.

ІСТАНБУЛ (Туреччина). — В той час, як Мусоліні кинув Анґлії визов щодо її геґемонії на Середземному морі, анґлійський король Едвард вибрався на прогульку по томуж морі. В часі цієї прогульки він відвідує, ніби так собі для приємности, всі середземноморські краї. Побував він на побережжі Югославії, потім Греції, а тепер відвідав Туреччину.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ГОЛОСАМИ ЧИ КУЛЯМИ?

У Де Мойн, столиці стейту Айова, відбулася в четвер подія, що яскраво ілюструє політичний устрій Америки.

Відбулася там конференція начальника федерального уряду з начальниками стейтових урядів у справі спільної акції в боротьбі проти живлової катастрофи посухи, що навіщує деякі західні стейти. Вже це одно спільне обговорювання співпраці між урядами, які, як декому часто здається, можуть зі собою тільки конкурувати, але не кооперувати, є практичною лекцією американської політичної системи.

Та лекція сягає ще далі. Бо так припадково склалося, що головою федерального уряду є тепер Рузвелт, що цього року кінчить свою урядову 4-літню каденцію й кандидує на поновний вибір з Демократичної Партії. Його найповажнішим суперником, бо кандидатом Републиканської Партії, є ґубернатор стейту Канзас, Ландон. З огляду на те, що стейт Канзас теж лежить у смузі посухи, то треба було Рузвелтові просити й Ландона.

Звісно, політичний загорілець не просив би, та Рузвелт запросив. Здавалось би, що запросив, рахуючи на те, що Ландон не прийде. І справді моглоб декому здаватися, що Ландон запрошення не приме. Та Ландон запрошення приняв і на конференцію прибув. І не тільки прибув на конференцію, але й на обід, що його дав учасникам конференції президент Рузвелт як той, що запрошує на конференцію.

Ждучи на обід, президент Рузвелт стрінувся з губернатором Ландоном і оба занялися довшою розмовою. Ґазетярі кажуть, що розмова була свобідна й сердечна. Очевидно, легко сказати такі прикметники про розмову, але з наведених слів розмови справді видно, що розмова велася без найменшого особистого огірчення одного кандидата до другого. Президент Рузвелт навіть жартом радив Ландонові, де йому найкраще буде ловити рибу, якщо Ландон буде вибраний президентом.

На конференції, що наступила по цій стрічі й по обіді, губернатор Ландон заняв становище ґубернатора, рівного іншим ґубернаторам. Значить, він зовсім не вивищався, не добивався спеціяльних прав, через те, що він є кандидатом на уряд президента. І підчас цілої конференції обі сторони здержувалися від усього того, що моглоб мати партійну закраску. Ніхто не думав про партійну політику, а про справу: як боротися з посухою.

Мають американці дуже влучну фразу про те, що політичні суперечки можна вирішувати або голосами або кулями. "Ballots or bullets". У ріжних европейських краях власне тепер вирішують ріжні політичні суперечки кулями. Американські політики показують, як вирішується справи голосами та яких правил треба придержуватися, якщо вирішування голосами не має перейти на вирішування кулями.

СОЦІЯЛІЗМ: ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНИЙ І НАЦІОНАЛЬНИЙ

В часах, коли в громадській праці ставив перші кроки наш Іван Франко, слово „соціялізм" було чимсь страшним. Назвати себе „соціялістом" значило тоді відмежувати себе від усього тодішнього „порядного" громадянства. Та ті давні часи і такі поняття соціялізму вже давно минули. Домагання ріжних реформ, що їх колись виставляли соціялісти, є вже віддавна частиною програми майже кожної, навіть модерної консервативної партії. Тому можна сказати, що цілий світ став до певної міри „соціялістичний". Стали ним усі народи. Значить, старий ортодоксальний **соціялізм** втратив уже своє давне значіння. Але не загинув. Живе він іще під видом т. зв. інтернаціонального соціялізму.

Слідкуючи за внутрішнім суспільним кипінням, що нині відбувається майже в кожному народі світу, можна сказати, що політичний поділ, який зарисовується в нутрі кожного народу, це не є поділ на соціялізм і протисоціялізм, тільки поділ на інтернаціональний соціялізм та національний соціялізм. Назагал, соціялізм передбачає певні соціяльні реформи, яких загальна тенденція є та, щоб по можности справедливо ділити національне економічне майно, щоб воно служило не лиш малому числу вибранців, але цілому народові. У цій тенденції одні соціялізми висувають умірковані програми, інші більше радикальні, а ще інші посуваються так далеко, що радять конфіскувати все приватне майно та передати його на власть держави. До цих останніх належать комуністи.

Нема сумніву, що капіталістична система, що прийшла по февдалізмі, мала й добрі сторони. Бож ми свідками, що краї, в яких бракувало капіталів, знаходяться ще й досі в примітивному стані. Але нема сумніву і щодо цього, що старі капіталістичні системи нині завели й що потрібні нові соціяльні реформи. Ми маємо сьогодня міліони безробітних, серед яких є багато голодних, а рівночасно бачимо, що магазини перевалені продуктами й збіжжя викидають у море. Кожний здорово думаючий чоловік мусить признати, що це є нездоровий прояв, що теперішня господарська система не дописує, та що треба реформ.

Та лукавлять інтернаціональні соціялісти, коли твердять, що тільки вони одні є за такі соціяльні реформи, що вони одні є за працюючий люд і за соціяльну справедливість. Бо за те все побиваються також інші політичні партії, включаючи навіть багатьох капіталістів, які дуже добре знають, що коли їм не вдасться наладнати капіталістичної системи, щоб вона знову як слід працювала, то вони самі згинуть, від власної системи. Очевидно, капіталісти стараються зреформувати свою систему на такий лад, щоб далі оставалася контроля продукції у їхніх руках і щоб далі вони мали рішальну силу на біг суспільних справ. Зате соціялісти, як уже було згадано, домагаються контролі капіталу й більшої участи робітників у зисках цих капіталів. Ця соціялістична тенденція є нині у всіх народів така сильна, що не може бути й сумніву, що остаточно вона всюди переможе. Вона не має перед собою фактично ніякого сильнішого опору. Колиж ми всетаки знаходимо у суспільному життю всіх народів велику горячковість і заїле тертя, то це тертя не обертається довкруги питання: чи треба соціяльних реформ, чи ні, тільки довкруги питання, чи ті соціяльні реформи треба оперти на інтернаціональній кооперації, чи може на національній.

Інтернаціональні соціялісти голосять, що економічно - соціяльні реформи треба переводити через співпрацю з робітничою клясою всіх інших народів. Робітничі кляси всіх країв повинні солідарно боротися проти капіталістичної кляси всіх країв, нехтуючи тут принцип нації. Вони кажуть, що „вітчина робітника є там, де він може заробити собі на хліб". А що почуття нації й почуття раси має ідеалістичний підклад та випливає з того самого душевного джерела що й релігія, інтернаціональний соціялізм старається знищити теж і релігію, а наповнити душу чоловіка холодним вирахуванням, материялізмом та атеїзмом.

Інтернаціональним соціялістам протиставиться друга струя, яка теж прямує до соціяльних реформ, теж є проти надмірної сили приватного капіталу й теж є за більшу участь робітничої верстви в суспільних справах, та за більшу участь робітників у зисках національного майна. Одначе та друга струя, яка у ріжних краях прибрала ріжні форми і назви, свої соціялістичні тенденції опирає **не на інтернаціоналі, тільки на національному скупченню.** Вона каже, що не треба розятрувати клясової боротьби в середині даної нації, тільки треба прямувати до співпраці одної кляси з другою, бо загрозою для матеріяльного добробуту для даної нації не є внутрішні кляси, тільки зовнішні противники, якісь інші раси. Коли рідний капітал процвітає, то добробут відчувають також і робітники. Коли домашній капітал занадто сильний і кривдить робітників, то тоді можна створити якусь внутрішню державну контролю, яка згори впливала би на справедливий розділ економічних дібр та обмежувалаб силу капіталу. Коротко, ця друга струя, на місце внутрішньої клясової боротьби пропагує внутрішню клясову солідарність. Вона признає принцип нації, а далі патріотизму, ідеалізму й релігійности, в противенстві до інтернаціоналізму, материялізму й атеїзму.

Між тими двома силами ведеться нині майже у кожному народі завзята боротьба, бо в неї втягнені широкі маси. Одна і друга сторна обіцюють робітникам, селянам і широким загалові великі соціяльно-економічні полекші. Ця боротьба є великої історичної ваги. В деяких краях, як от у Німеччині, Італії, Туреччині й інших, ця боротьба за соціяльні реформи вже рішилася в бік національного принципу. Бо не треба забувати, що Мусоліні, небіжчик Пілсудський, чи Гітлер, що по своїх політичних переконаннях сочіялісти. Одначе не інтернаціональні соціялісти, тільки національні соціялісти. Фашистівська Партія виросла з робітничих юній. Робітники винесли Мусолінія на верх сили. Зновуж гітлерівська партія до нині називається „Німецька, Націонал-Соціялістична, Робітнича Партія". Як знаємо, у тій Партії змагаються до нині дві струї: одна більше консервативна, що її репрезентує Ґерінґ, а друга більше радикальна, за яку стоїть Ґебельс. Остання струя гостро критикує німецький капіталізм і домагається цілковитого обмеження його сили. Переведені Мусолінієм і Гітлером соціяльні реформи не опираються на інтернаціональній співпраці з іншими робітничими клясами, а тільки на національній співпраці одної верстви з другою. У їхніх краях власники фабрик і робітників є зорґанізовані у свої станові орґанізації й через своїх представників збираються разом на наради, на яких усталюють довгість годин праці, високість платні, ціну продуктів й т.п. За ними стежить уряд, який старається не допускати кривд одної кляси другою.

Безперечно, соціяльні реформи оперті на національнім принципі, як от в Італії чи Німеччині, мають багато недостач. Одначе сумніваємося, чи булоб краще, якби ці реформи були оперті на інтернаціональнім принципі. Фактично інтернаціональний принцип це пуста фраза, коли йде про його практичне застосування. Нім тільки прикривається часто, як от у Советах, економічний визиск чужих націй. Вони дуже часто не мають нічого спільного навіть з поліпшенням долі робітників і селян тої країни, в якій ті кличі підносяться, бо підносять їх дуже часто ті, які мають на приміті ріжні цілі, тільки не — робітничі.

СВЯТКУЮТЬ ПАМЯТЬ АЛЕ-- ПУШКІНА

Український нарід мусить „добровільно" затроювати себе ґанґреною московської психіки, бо цього вимагає зближення „братніх народів" „найщасливішої" батьківщини... Советів. Для цього червона Москва, як і її попередник — царат, змушує українців безнастанно святкувати річниці „велікіх людей рускаво народа", тепер головно — комуністів. А ось на чергу прийшла річниця і такого чистокровного „рускаво"... араба, як „буржуя" Пушкіна. На Україні широко закроєно програму святкування тої річниці. З того приводу всі українські часописи в Советах переповнені ріжними вказівками, інструкціями і розпорядженнями „центру" — Москви. Між іншими й орган СРПУ (спілки письменників України) Літературна Газета пише: „Понад двадцять письменників і поетів Радянської України працюють над перекладами творів О. С. Пушкіна на українську мову. Видання їх в основному зосереджено в Держлітвидаві, яке має до пушкінського ювилею випустити ряд книг з прози й лірики поета".

Однак не лише поети і письменники змушені з „ентузіязмом" вивязуватися з того „почесного" завдання, бо трохи нижче в тійже статті читаємо: „Святкування пушкінського ювилею намічено широко провести по всіх театрах, кіно, музеях, мистецьких закладах, вищих школах, бібліотеках, клюбах, парках культури й відпочинку тощо".

Звичайно, що при такому веденні культурної політики і навчання в Советах не може бути нічого надзвичайного, коли ми в молодих поетів радянського виховання зустрічаємося з повним анальфабетизмом, коли вони не відріжняють сходу від заходу. Нічого надзвичайного, коли критики скаржаться, що на Україні нема ні одного доброго підручника літератури й української мови. Бож учні не мають часу вчитися, бо мусять... святкувати ювилеї, а робітники пера мусять, замісць писати те, що в даний момент є найбільш конечне, перекладати... Пушкіна...

Однак на тім Москва не спиняється. Вона ставить собі за завдання утревалювати впливи таких „ювилеїв". Цього вона хоче досягнути так: „По бібліотеках України орґанізуються виставки, присвячені життю і творчості поета. Всі місця на Україні, де колись перебував О. С. Пушкін, відзначаються прикріпленням відповідних меморіяльних таблиць".

Оце є головне завдання московської культурної політики. Що українські школи випускають анальфабетів, чи що ті школи не мають підручників, Москві байдуже; головно йде про те, щоб Україну в можливо найкоротшому часі заразити ґанґреною московської психіки. Тому це робиться з „темпами" і „стахановською методою"...

Ан. Ар. (Л. Газ., ч. 36).

Вернер Гайденштам.

„ДИВИ, ЦЕ МОЇ ДІТИ"

Капраль Андерс Ґраберґ стояв із походною пляшкою серед Сураценського степу. Повз нього переходили останні громади втікачів — шведів і запорожців; не йшли а воліклись, а на возах лежали ранені під Полтавою. Всю ніч і ввесь ранок терпів Андерс спрагу, щоб останні каплі води заховати на найкрайнішу потребу. Тепер його мука була вже таки нестерпна й він підняв пляшку до уст, та заразже опустив її знову.

— Боже, Боже! — прошептав він — чомуж я маю пити **сам**, коли інших палить спрага? Ти провів нас пустинею, щоб міг колись сказати: „Із ваших убогих сніговищ вивів я вас, із мушкетами на раменах, у широкий світ, щоб вас учинити героями та переможцями. Та коли я прочитав у ваших серцях і побачив, що осталися чисті, що ви мої діти, тоді порвав я на шматки вашу одежу й дав вам кулі під паху та деревлянки замісць ніг щоб ви не лакомилися на владу між людьми, а лише, щоб ви ввійшли між моїх святих. Таку велику силу дарував я вам".

Андерс Ґраберґ стояв іще хвилну з пляшкою у руці. Потім підійшов до короля, що між сінниками лежав на возі мучений горячкою, та подав йому пляшку. Королеві присихав язик до піднебіння від спраги, уста потріскали й заходили кровю, як їх розділмав. А всеж він прошептав:

— Ні, ні, дай цю воду раненим! Я щойно випив кухлик.

Андерс Ґраберґ знав дуже добре, що король не пив води. Він одинокий подумав про завтрішній день і начер води у пляшку, а на величезному просторі вони не стрічали ні ставу ні криниці. Колиж тепер він відвернувся від воза, знов налягла на нього неміч і спокуса — випити. Перевісив пляшку при боці й ішов далі, не дав її раненим. Натискав рукою цинове заткало, боровся з собою, та кожний раз, як піднімав пляшку до уст, опускав її знову й не важився вгасити спраги.

— Може — думав він — могтиму відсвіжитися із спокійнішим серцем, коли упокорюся насамперед у дечому.

Вполудне, як сонце пражило найбільше, побачив сиволосого підстаршину, що ступав майже голий, з неперевязаними ранами на плечах. Роздер свою сорочку на шматки та перевязав йому рани. Колиж знову торкнувся пляшки, совість стала знову мучити його. Побачив немічного чуру, що босий, з кровавими ногами, кульгаючи волікся далі. Дав йому свої чоботи. Колиж усе таки не вдалося йому з чистою совістю проковтнути трохи води серед тих спрагнених, заволоділа ним гіркість і лють. Із проклоном і наругою вказав рукою на великі бочки, повні золота та срібла, що їх із брязкотом везли на двох возах. Із них годі було тепер тим нещасним вцідити бодай ложку стухлої багнистої води.

— Бийте коней! — крикнув він. — Бийте, поганяйте, щоб бочки не осталися! Бийте й погоничів!

Вояки не відповіли нічого, бо тепер він знову показав свою справжню вдачу: так гостро й різко кричав він звичайно, коли давніше за кращих часів маширував попереду відділу. Вони й не здогадувалися, що він і сам мабуть не знав, що говорить. Та зараз він похнюпив голову та шептав сам до себе:

— Невже це конче треба, щоб я жертвував власне це одніське, що для мене має вартість? Ха-ха! Коли так, то поперевертаймо ці бочки з грішми в бурян і не торкаймо їх уже ніколи! Боже, Боже! Колись біля Веприка я чув, як кіннотчик Бенґт Ґетінґ із завистю говорив про тих погиблих, що їм дали кожному чисту білу сорочку. Таких гордих бажань я не маю! Яж так мало бажаю... Ах, я бажаю лише одного — не остатися позаду своїх серед степу! Тільки одно: щоб мене положили в землю, щоб наді мною була земля і трава... та кілька слів у списі. А тепер там стоятиме: Андерс Ґраберґ, а що з ним сталося, невідомо.

Під вечір похід зупинився, щоб похоронити тих, що померли за дня. Кілька запорожців позастромлювали вже рискалі в землю. Між гострою степовою травою росло кілька низеньких черешневих кущів. Старшини й вояки кинулися рвати черешні й ділилися ними, наче платою, що їм дісталася з рук самого Бога. Тоді Андерс Ґраберґ крадьми зайшов за кущ, щоб інші не бачили, як він питиме воду. Тутже трубачі стали трубіти на знак, що на обрію знову показалася московська погоня, мов чорний вал на найдальших окрайчиках спаленої пустині.

Андерс Ґраберґ відчинив цинову затичку та чим довше вдихав вохкі пахощі, тим сильніше билося його серце. В цій хвилині на найближчому возі піднявся близький смерти сторож Бере Кеве та впялив у нього очі.

Андерс Ґраберґ силкувався видержати цей німий погляд, та не міг і знов рука з пляшкою опала від уст.

— Блаженні алчущі і жаждущі правди — прошептав він.

Наче слуга божий, що подає останню тайну, так він у простягненій наперед себе руці поніс пляшку з водою та приложив її до уст сторожа. Вмираючий випив воду до останньої каплі.

Андерс Ґраберґ держався за люшню воза, та як віз покотився далі вперед, його рука опала безсило, він звалився з ніг і впав зомлілий у траву.

— На возах нема для мене місця — промовив і схопив рукою один із рискалів. — Хоч мені щойно трицять літ, та я такий безсилий, такий перетомлений, начеб пережив девятьдесять. Та лишіть мені цей рискаль. Може ще вистарчить моєї сили хоч на стільки, щоб бодай я сам викопав собі гріб і поклався на останній спочинок. Вся моя трівога так любо заснула і якийсь голос каже мені до вуха: „Диви, це мої діти!"

І знову вояки рушили в похід поруч возів, що брязкотіли наладованим у бочках золотом. Трубачі оберталися на сідлах позад себе. Стада бузьків пролітали в сумерку з розпростертими крилами понад стемнілим полем, а ген там серед степу Андерс Ґраберґ усе ще стояв з рискалем у руці.

Ніхто потім не довідався, що сталося з ним.

Лист від жінки.

—Бачу, що ваша жінка написала вам довжезного листа.

— Так, повних вісім сторінок.

— А що пише?

— Е, нічого, лише те, що буде мати багато оповідати мені, як вернеться.

В мандрівному театрі.

Директор театру заповідає:

— Платню виплачу щойно завтра.

— Пане директоре, чому не сьогодні? Ми дуже потребуємо грошей!

— Ні, мої дорогенькі! Сьогодні граємо траґедію, то ви мали би веселі міни...

Приятель при телефоні.

— Пане директоре, хтось із приятелів просить пана директора до телефону.

— Відки знаєте, що то мій приятель?

— Бо той пан сказав: — Чи то ти, старий осле?

КОМУНІКАТ

СОЮЗУ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКИХ ДЕМОКРАТИЧНИХ КЛЮБІВ СТЕЙТУ НЮ ЙОРК.

Шеста звичайна **Конвенція** Союзу Українсько - Американських Демократичних Клюбів відбудеться в місті **Трой, Н. Й.**

Екзекутива цеї організації на останніх своїх двох засіданнях назначила день Конвенції на **9-го жовтня 1936 р.** Для переведення цеї справи вибрано ще окремий підготовний комітет.

З нагоди цеї конвенції хочемо відозватися кількома словами до наших горожанських Клюбів у справі нашої праці.

Вже буде 7 років, як ми заснували нашу горожанську організацію, в якій по змозі наших сил працюємо як і інші наші організації в користь української справи. Беремо участь в американській політиці та йдемо між американців, щоб запізнати їх зі всім, що українське. В нашім стейті можемо ствердити вже певні успіхи і на політичнім полі. Маємо п. С. Ярему, українця, що є членом асемблі, а тепер українець п. М. Пізнак, голова стейтової організації, дістав признання з нагоди наближаючихся фдеральних виборів.

Цьогорічна наша конвенція буде важною ще й тому, що надходять вибори президента держави і губернатора стейту. Тому всі Українсько-Американські Клюби повинні заінтересуватись цею конвенцією та вислати на неї своїх делеґатів.

На конвенцію повинна приїхати і молодь та взяти в ній участь, бо цю організацію створено головно для молоді.

Всі горожанські клюби, що хочуть взяти участь і бути на конвенції, просимо писати по інформації і повновласти до рекордового секретаря організації на адресу:

D. Zalopany
P. O. Box 284 Cohoes, N. Y.

За Союз Українсько-Американських Демократичних Клюбів стейту Ню Йорк:
М. Пізнак, голова;
Д. Зальопаний, рек. секр.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЕМБРІДЖ, ПА.

Другий Український День.

В неділю, 30-го серпня, відбувся в міськім парку Другий Український День при досить великім зібранні людей з Ембрідж і околичних місцевостей. Влаштувала цей День укр. прав. церква св. Володимира Великого, разом з Укр.-амер. Горожанським Клюбом, Чорноморською Січю, О.Д.В.У., товариствами, братствами і сестрицтвом. Багато труду та гроша доложили наші громадяни до приготовлення цього Українського Дня, щоби випав як слід перед чужинцями і своїми; і на це власне була підготовлена програма. День був подібний більше на пізну осінь, ніж на літо, бо й холодно було і дощ. Однак це не спинило ні своїх ні околичних українців від участи. Програму відкрив піснями „Май Контрі" і „Боже Великий" хор ім. Лисенка, під диригентурою о. Ів. Сеньчука. Українські танки зі школи нашого балетмайстра Василя Авраменка відтанцювали діти під проводом п. І. Новаковського так гарно, що публика нагородила їх рясними оплесками. Святочну промову виголосив ред. М. Хандога. Промовляли і місцеві американці з похвалами для танцюристів і хору. Сопранове соло відспівала пані Т. Онишкова. Була гарно удекорована українська хата виставою українських вишивок, малих дівчат зі школи Ярослави Гось, що вложила багато праці в останніх місяцях над науков малих дівчат цілком безплатно. Кожний, хто оглядав цю виставу, дав признання пані Гось за її працю.

На Українськім Дні не забули й про збірку на народні цілі: Примірний молодець Мих. Скрабут, що провадив цілою програмою, зібрав дівчата і зарядив, щоб кожному учасникові почепити значки за добровільними датками. І таких пожертв зібрали в грошах панночки: Анастасія Галабан $16.48, Катирина і Марія Мидяновські $13.48, Христина Зазвірська $5.63, Анастасія Дністрян $4.50, Катерина Віто $3.40. Загальна сума виносить $43.49. Жертву роздiлено на визвольну боротьбу, інвалідів і Рідну Школу.

о. Ів.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Похорон Михайла Зазуляка.

В середу, 26-го серпня б. р., відвезено на вічний спочинок співака Михайла Зазуляка зі заведення похороного П. Яреми, при участи о. Филимона Тарнавського й коло тисячі громадян, котрі прийшли віддати Покійному останню прислугу.

Похорон рушив у год. 10. рано до укр. кат. церкви св. Юра, а цілу дорогу співав похоронні пісні хор, зложений з дяковчителів і співаків. Були: Т. Каськів, С. Грабар, М. Ядловський, В. Мельничук, М. Корикора, Ю. Кириченко, Г. Шустикевич, І. Салагуб, Т. Малець, Б. Шалин, Ю. Баранець, С. Біленький, І. Вовк. Диригував п. Онуфрик.

В похороні взяло участь велике число представників таких товариств: Дністер, Просвіта, бр. св. Володимира, Запорожа Січ, від. 204 У. Н. С., Студія Авраменка, Дніпро, Укр. Демократичний Клюб, Републиканський Клюб, тов. Скалат, Золота Липа й відпоручники редакції „Америка".

Тому, що Покійний не мав ніякого маєтку ні обезпечення на похорон, нюйорські громадяни зійшлися на збори і вибрали між собою комітет, котрий занявся похороном Покійного. До комітету ввійшли: Яків Корнат, Ілля Паликів і Микола Кобзістий.

Вибраний комітет перевів збірку на покриття коштів похорону і зібрав досі $655.38, з чого осталося $418.38.

Отсею дорогою комітет складає щиру подяку о. Ф. Тарнавському, всім дяковчителям, відпоручникам товариств і всім учасникам похорону, що прийшли віддати Покійному останню прислугу і всім жертводавцям, що зложили свої датки на похорон Покійного, а п. Задорецькому за безкорисне проголошення на радіо про смерть Покійного.

ЗА КОМІТЕТ:
Яків Корнат,
Ілля Паликів,
Микола Кобзістий.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Українська вечірня школа.

Минулого місяця була в „Свободі" згадка про заложення вечірньої школи при укр. гр.-кат. церкві св. Юрія в Ню Йорку. В додатку до цього треба зазначити, що науку подають три сестри василіянки з Філядельфії. Цю школу заложено тимчасово як вечірню. Одначе коли наше шкільництво знайде ширше зрозуміння серед українського громадянства, та коли до школи запишеться більше число дітей, то цю школу буде можна перемінити на цілоденну. Покищо на перешкоді цьому стоїть невистарчальне число дітей та получені з тим фінансові недостачі.

Проте робота шкільна ведеться вже тепер. Сестри виховують дітей у релігійно-моральному дусі, як теж у національно-патріотичному. Вони підготовляють концерти, представлення й інші дитячі виступи. Що неділі вони ведуть дітвору до церкви на богослуження, яке спеціяльно для дітей відправляється в 9-тій годині рано. По скінченню Служби Божої діти йдуть додому. Плата за науку є досить низька. А навіть коли родичі дуже вбогі, то дітей приймуть зовсім даром. Ідеться про те, щоб родичі посилали своїх дітей до своєї школи, щоб вони не пропадали цілком у чужому морі.

Шкільний Комітет.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Українська школа.

Наука української мови розпочинається у Чедсей Гай Скул у понеділок вечором, дня 14-го вересня.

Якщо зголоситься відповідне число студентів і студенток, то будемо пробувати відкрити подібні курси також у Нортістерн Гай Скул на 4830 Ґренді евеню, для тих, що мешкають у тій околиці.

Курси будуть відкриті для **всіх і кожний** може з них користати.

Аплікаінти мусять бути приготовані заплатити мале вписове (реджистрейшен фі), якого Борд оф Едюкейшен вимагає на те, щоб студенти учащали **регулярно** на науку, бо інакше нема порядку, як одні ходять, а інші ні.

Просимо всіх інтересованих ласкаво зголошуватись на адресу:

D. T. LAZARE
4651 Braden Avenue
Detroit, Mich.

Мусій Степанчук.

ЛІТНІЙ КУПІЛЬ

Ставок у долині
Між горами мріє,
В нім сонце пекуче
Водиченьку гріє.

Плюсь, плюсь: шепчуть хвилі
Колише їх вітер,
На їх легких крилах
Уносяться діти.

Холодяться діти
У літечка спеці,
Їх радости галас
Далеко несеться.

Несеться й об скали
Легенько вдаряє
І луною в лісі,
В ярах десь зникає.

У розкошах літа,
Як хвилі з водою,
Летить час, минає,
Неначе стрілою.

І день пролітає,
Дід-вечір зближаєсь
Та хтож там водицю
Прощати думає?

Аж ось хмара з лісу
Кучму показала,
Глухим, тихим громом
Мов баба озвалась.

На дощ шпилять мухи,
Притихло в повітрі;
Ввихаються скоро,
Вдягаються діти.

Розбіглися швидко,
Щоб не позмокати...
Ой, жаль їм водички,
Ой, жаль покидати!

А сонце зза хмари
Всміхнулось щасливо:
„Не бійтеся, діти,
Не будуть вас зливи!

„Це тільки на пострах
Загув голос грому,
Бо вже вечоріє
І час вам до дому!"

Притих грім у небі
І хмари зрідніли
І небо блакитне
Знову заясніло.

Лиш сонце червоне
За ліс заходило
І озеро мовчки
За дітьми тужило.

А хмара до сонця
Щораз румяніла,
Смілялась, що діти
Здурити зуміла.

ІЗМАІЛОВА ДОЧКА

(Із оповідань мудрого каді).

Купець Ізмаіл станув перед кадієм, вказав на дівчину, що мала заслонене лице, яку привів з собою, та сказав:

— Велике нещастя маю з цією моєю дитиною. Сонце мого щастя погасло, зоря моя зайшла. Горе мені, що сталося з моєю дочкою.

— Жаль мені тебе, — відповів каді. — Скажиж мені, що це за нещастя стрінуло тебе. Коли покривджено тебе, то я зроблю все, щоб ти знову був щасливий.

— Ось тут є цей злочинець — скрикнув Ізмаіл і витягнув з юрби, що окружала кадія, переляканого юнака. Був це Насмі, молодий торговець з портової вулиці.

— Цей хлопець є причиною мого нещастя. Дозволь мені розповісти, чим він провинився і будь строгий. Моя дочка пішла нині рано в очерет купатися. І як вона ввійшла в воду, надійшов Насмі та... та...

Ізмаіл вагався та постогнував, наче не міг найти слів, щоби змалювати злочин, до якого прийшло.

— Щож ти такого зробив, Насмі? — спитався каді юнака.

— Я? Нічого. Я поклав в очереті мою вершу на риби й хотів назад забрати її.

— Ти шибенику! — розсердився Ізмаіл. — Чому ти заложив вершу саме в тому місці?

— Бо там, де я перше ловив рибу, там тепер уже не зловиться ні одна, — відповів Насмі спокійно. Тому я пробував в іншому місці.

— Тепер скажи мені коротко, що ти вчинив дочці цього чоловіка? — спитався строго каді.

— Нічого. Я вже казав це: Я побачив, що там хоче купатися дівчина, тому я завернув і пішов собі далі.

— І це все?

— Абож то ще мало? — скрикнув старий Ізмаіл. — Він признався до свого проступку! Він провинився!

Каді зморщив чоло. — Присуд остав мені.

— Прости мені, — випадвдувався Ізмаіл і вклонився. Прости старому, прибитому горем батькові, коли він із болю не може запанувати над своїми словами! Я знаю, що твій присуд покарає справедливо злочинця, а мені признає те, що я ще можу сподіватися на мої старі літа після такого нещастя. Тож послухай, чого я домагаюся. Кривду, що він мені її заподіяв, щоправда, годі надолужити грішми. Та я буду милосерний, тому домагаюся від Насмія лише пятьсот пястрів. Хто хотів би взяти мою дочку за жінку, мусів би мені заплатити тисячу пястрів. А за це, що Насмі дивився на неї, хай буде засуджений, що мусить мені заплатити половину такої суми. Бачиш, мудрий каді, що я милосерний та скромний.

Каді подумав малу хвилиночку, потім сказав:

— Насмі, приказую тобі покласти тут пятьсот пястрів, що їх Ізмаіл домагається від тебе.

— Каді, я нічим не провинився! — озвався переляканий юнак. — Пятьсот пястрів, це стільки, скільки я з моєю матірю маю на чорну годину. Я не могтиму закупити ніякого товару, коли розпрощаюся з цими грішми. Мусітиму з матірю вмерти з голоду.

— Чи ти не змилосердишся над його нещастям? — спитався каді Ізмаіла.

— Ти повинен змилосердитися над моїм нещастям, — жалівся Ізмаіл. — Навіть одного пара не візьму менше. Подумай каді, про мою дочку, сонце мого життя...

— Добре, — перебив йому каді, — я не бачу причини, чомуб я мав змінювати мій приказ. Насмі, зараз тут зложи пятьсот пястрів! А ні, то скажу покарати тебе смертю.

Бідний Насмі пішов по гроші та приніс їх, як домагався строгий суддя.

На приказ мудрого кадія мусів Насмі повисипати гроші з мішечків на землю, так, що виросла гарна блискуча купка.

Тоді каді сказав поважно

— Насмі, ще раз питаюся тебе: Чи ти бачив дочку купця Ізмаіла, як вона йшла в воду купатися?

Насмі похилив голову та сказав: — Так, каді, я бачив її.

Тепер каді звернувся до обвинувача та сказав поважно:

— Ізмаіле, питаюся тебе: — Тебе — Чи ти бачив пятьсот пястрів, що їх Насмі висипав отут перед мене?

— Так, мудрий каді! — озвався купець урадований. — Я бачив їх! — І вже хотів згортати срібло.

— Коли так, то все сталося по справедливости, — перебив каді. — Все вирівняно. Ти, Насмі, забери назад твої гроші та занеси їх додому. А тобі, Ізмаіле, раджу, почепи твоїй доньці дзвіночок на шию наче овечці, щоб рибалки над берегом заздалегідь почули її, заки ще побачать її.

ДОБРИЙ СПОСІБ.

— Вчора вечором я знайшов у торбинці жінчиній листа, в якому якийсь джиґун назначує їй сходини на 6-ту годину нині вечором.

— А ти що на те?

— Я сховав її штучну щоку! Отже не моґтиме піти на рандку...

— Було нас, прошу пана, три брати і кожний щось одідичив по батькові: Теофіль дімок, Антін готівку, а я гемороїди.

ВИЇМКОВА.

— Моя жінка зовсім інша, ніж усі жінки.

— Якжеж це?

— Ніяка жінка мене не хотіла, а вона згодилася вийти за мене.

Марійка й Ольга сидять разом і розмовляють:

— А потім — каже Марійка — я сказала йому, що не хочу його більше бачити...

— І він пішов собі?

— Ні, лише загасив світло!

НА НАУЦІ РЕЛІҐІЇ.

Як марнотратний син вернувся — каже катехит, — батько його впав лицем до землі та заплакав. Скажіть, діти, чому батько марнотратного сина заплакав?

— Певно вдарився лицем до каменя.

ВОНИ ВИБИРАЮТЬ СМЕРТЬ.

(Подає д-р Джан Л. Райс, комісар здоровля міста Ню Йорку).

Д-р Розенав пише в останнім числі свого широко звісного видання під назвою: „Охороні ліки та гиґієна" між іншим таке: „Сифіліс спричиняє більше умового та тілесного терпіння ніж будьяка інша недуга в цілій катеґорії. Її розвиток можна припинити, а то навіть вилікувати, одначе мало котра інша недуга дорівнює їй у розмірах та численности свого пустошення. Є це великий нищитель людства".

Більше як шість міліонів людей у Злучених Державах є заражені недугою сифілісу. Проте людям страшно освідомлятись про ту хворобу і радше вибирають смерть, ніж признаються, що терплять від того зараженння.

Чи справді так дуже тяжко навіть свідомій людині розуміти, що сифиліс це така сама недуга як кожна інша і треба її лікувати таксамо як кожну іншу хворобу? Ніяка людина не буде думати про стичність з іншими людьми, будучи хворою на дифтерію або тиф. В тих випадках кожний знає, що мусить негайно віддатись під догляд лікаря. Одначе з сифилісом ходять та шукають порад у приятелів, а ще гірше, вдаються до оголошуваних шарлятанів.

Вже час, щоб кожна людина прозріла. Не можна дозволяти, щоб ця проказа нищила сотки тисяч наших громадян; її треба здержати. Сифиліс переноситься з одної людини на другу. Зогляду на те можна думати, що її легко контролювати, одначе досвід виказує що інше. Лікарі знають багато про те, як здержати сифиліс від поширення. Їм відомі бактерії, котрі спричиняють ту хворобу; вони знають, як вона переходить з одної людини на другу та як її лікувати.

Вибирайте житя та здоровля для себе і своєї родини. Вдавайтеся негайно до лікаря з доброю репутацією, або на клініку, коли маєте причину підозрівати, що ви заражені сифилісом. Відповідне лікування, почате завчасу, а в додатку повні лікарські оглядини приносять видужання у великій більшості випадків.

Покиньте шарлятанів та патентовані ліки, бо вони вас не вратують, але погублять.

ФЛІС.

Сон.

Петрик: Моя мама дали мені 50 центів на іменини.

Івась: Отже тепер зможеш віддати мені тих 25 центів, що ти винен.

Петрик: Та чекай, нехай перше розкажу, як це мені снилося.

З ВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ.

Конференція Національного Демократичного Комітету.

Дня 3. вересня ц. р. відбулася в готелі Билтмор у Ню Йорку конференція Національного Демократичного Комітету, в якій брали участь також предсідники чужинних відділів. Український відділ заступав М. Пізнак, адвокат з Ню Йорку. Серед головних бесідників були Джеймс Фарлі, голова Н. Д. Комітету, Лоренс Вуд-Робертс, голова чужинної секції при Н. Д. Комітеті, як теж асистент секретаря скарбу. Був теж Адольф Сабат, конґресмен зі стейту Ілінойс. Конференція нараджувалася над тим, якби найкраще скоординувати підготовну акцію всіх відділів у біжучій президияльній кампанії.

Фризієр.

— Чи ви вже коли голилися в мене, пане? — питає голяр.

— Так, один раз.

— Я щось не пригадую собі вашого лиця, пане.

— О, бо воно відтоді вже загоїлося.

БОРОТЬБА НОСОРОГІВ

(За А. Дж. Кріґером).

На „сафарі" (мандрівці) до Меру зайшов я на високорівню, покриту пралісом, мочарами та левадами. Я хотів у цьому раю слонів остатись довше, щоб зазнайомитись з родинним життя тих велитнів. Нараз на стежці, якою ходили слони, побачив я родину носорогів: попереду йшла скоро, не розглядаючися на боки носорожиха, в середині ступало молоде, а позаду старий носоріг із могутнім рогом. Йому видно не було спішно. Він ішов дуже уважно.

Я пильно слідкував, що буде далі. Старий носоріг усе розглядався неспокійно, сопів, бив передніми ногами об землю. Видно, щось було в непорядку. Цей тупіт передніми ногами то була пересторога для молодого, воно й зараз сховалося за маму. Старий підвів голову вгору та станув напроти ліса. Ціла ця сцена відгравалася всього яких 600 стіп від моєї криївки, так що я міг добре бачити кожний рух і чути, як звірі час до часу сопіли.

Ще хвилинку і старий носоріг підступив іще ближче до ліса та пристанув наче закаменілий; також носорожиха сховалася за кущ, а з нею і молоде та навіть не ворухнулися. Нараз роздався боєвий рев іншого носорога. Із кущів правобіч вискочив інший могутній носоріг з похиленим до землі рогом. І заки тамтой носоріг отямився, цей всадив йому ріг між ребра, так що він упав на землю. Почався завзятий бій.

Блискавкою кинувся старий носоріг на напасника, всадив йому свій ріг між передні ноги, у груди тай так держав його вгору піднявши. Носоріг копирсався, кинувся сильно на бік і вже визволився. Тепер оба тупцювали довкола себе, сопіли наче льокомотиви, один одному старався всадити ріг у тіло. Пісок і каміння розліталися довкола, місце бою стало спливати кровю.

Носорожиха за кущем стояла тихо-тихесенько, а молоде біля неї тупцювало боязко. Нараз старий носоріг зашпонтався і перевернувся. В цюж мить дістав два удари в живіт, а як іще з трудом намагався встати, противник іще третій раз всадив йому ріг у груди. Напасник поступив кілька кроків взад і приглядався переможеному, похиливши голову, готовий кожної хвилини до нового удару. Та вже не потребував. Тіло переможеного дріжало. Кілька разів ударив іще головою об землю, потім могутнє тіло розтягнулося.

Тепер переможець пустився простісенько до носорожихи, став до неї залицятися і вона його приняла. Обоє зараз пропали у гущавині. Носорожатко, що безпомічно скомліло, оставили на божу волю. Я сказав моїм людям, щоби схопили носорожатко живцем. Досвідчені ловці кинулися й розбіглись в розстрільну, щоби зловити носорожатко, та не вдалося. Майже окружили його, та як воно почуло небезпеку, пустилося на втікача так скоро, що перервало ланцюх ловців, а на степу вже й годі думати було про погоню.

У ФОТОҐРАФА.

Жаліється старша пані фотоґрафові:

— Ви мене на цій знимці вчинили старшою щонайменше на яких десять літ!

На це фотоґраф:

— Це нічого не шкодить, прошу пані, не будете потребувати фотоґрафуватися цілих десять літ!

— Чомуж ви не зложили на поліції цього перстеня, що ви його знайшли.

— Здавалося мені , що я того не повинен зробити.

— Чому?

— На перстені є виґравіровані слова: „Твій навіки!"

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

АКРОН, ОГАЙО.

З протестаційного віча на визвольну боротьбу.

Дня 9. березня ц. р. відбулося в Акроні протестаційне віче проти несправедливого засуду 12 українських революціонерів польською владою. Головним бесідником на цьому вічу був п. Е. Ляхович, котрий вірно змалював тяжке положення українського народу під Польщею, Росією й іншими займанщинами. Українська молодь на рідних землях мусить нині зводити тяжку боротьбу з ворогами, які на наші землі насаджують кольоністів та стараються нам наші землі вирвати. Предсідник О. Зепко закликав приявних до збірки на визвольну боротьбу. Збірка принесла $24.15. На цю суму зложили: О. Зепко, В. Пулк і М. Філяс по $2; О. Оляницький, Н. Сорока, І. Гурин, І. Зепко, М. Ґеряк, К. Зепко, П. Славич, В. Брудкевич, М. Петруха, К. Зепко й І. Семенюк по $1; М. Іваницька, І. Томко, М. Іванцьо, Н. Малецький, М. Судомир, Д. Мискало, Н. Зепко і М. Пулк; по 50 ц.: дрібними датками $3.15. Разом $24.15. Гроші переслано через Обєднання на призначену ціль.

В. Пулк, секр.

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА.

(101)

Не звертаючи уваги на свій страх і непевність, Дік і Док почували свого роду внутрішню приємність, коли враз з малпами перескакували з дерева на дерево. Малпи виконували свої скоки зі справжньою цирковою акробатикою. По кількох мінутах хлопці вже не боялися, що малпи можуть через необережність їх випустити з рук.

Малпи мчалися далі й далі. Нераз у моментах, коли малпи збиралися перескакувати на віддалене дерево й зупинялися на хвилю, щоб розцінити віддаль, хлопці приглядалися цьому з замилуванням спортсмена: досягнуть, чи ні? Здавалося, що їх власна доля вже мало їх цікавить. Цікавили їх лиш хвилеві ситуації.

Ці скоки нераз забивали Дікові віддих. Зажмуривши очі, йому нераз здавалося, що він у якомусь розривковому парку їздить карколомною залізницею. Іншим разом йому здавалося, що він спадає леґкопадом з літака. Вже ось ось, здавалося йому, гепне собою об землю. Одначе замісць на землю, залізні рамена малпи стримували його і він знов зависав у повітрі.

Втім нагло, продершися крізь галузи дерев, малпи зіскочили з дерева й осіли на землю. Коли хлопці розкрили очі, побачили, що вони сидять на хребті великого слона. Перед ними, теж на слоновім хребті, стояв рівний, високий, дужий і гарний мужчина з луком і списами, перекиненими через плече. Він зустрів їх радісною усмішкою.